

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น ดังเห็นได้จากความเสียหายที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโทรมลง เช่น กรณีการลักลอบปล่อยสารตะกั่วจาก โรงแต่งแร่ลำห้วยคลิตี้ในจังหวัดกาญจนบุรีซึ่งประกอบกิจการเหมืองตะกั่ว มีการปล่อยน้ำเสียที่ปนเปื้อนสารตะกั่วและสารเคมีลงสู่ลำห้วยซึ่งลำห้วยที่ชุมชนใช้อุปโภคบริโภค การลักลอบทิ้งของเสียลงสู่ทะเล(dumping)ทำให้เกิดความเสียหายต่อชายฝั่งประเทศต่างๆ มลพิษและความเสียหายดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านิติบุคคลทั้งหลายล้วนเป็นส่วนหนึ่งของการทำลายและก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ

ความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเห็นได้ว่านิติบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของการก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม แม้มีการลงโทษนิติบุคคลที่กระทำความผิดแล้ว แต่นิติบุคคลไม่กลัวหรือเข็ดหลาบจากการได้รับโทษ ไม่กลัวที่จะกระทำความผิด เพราะการลงโทษนิติบุคคลตามกฎหมายอาญาของไทยมีข้อจำกัดเรื่องสภาพบังคับทางอาญา กล่าวคือ ศาลลงโทษปรับและโทษริบทรัพย์สินแก่นิติบุคคลได้เท่านั้น โทษสถานอื่นนั้นสภาพไม่เปิดช่องให้ใช้กับนิติบุคคลได้ ซึ่งโทษปรับและโทษริบทรัพย์สินที่บังคับใช้อยู่ไม่น่าอาจป้องปรามการกระทำความผิดและไม่อาจเปลี่ยนพฤติกรรมของนิติบุคคลได้ ต่างจากมาตรการการลงโทษทางอาญาของต่างประเทศที่สามารถทำให้นิติบุคคลเปลี่ยนการกระทำและกลัวการกระทำผิดได้ ซึ่งเป็นปัญหาที่ผู้ศึกษาเห็นว่าเป็นประเด็นสำคัญในเชิงเปรียบเทียบว่าควรจะมีสภาพบังคับตามกฎหมายไทยเป็นอย่างอื่นหรือไม่

จากการกระทำของนิติบุคคลที่กระทำความผิดมากขึ้นทิวคูณ การกำหนดโทษทางอาญาแก่นิติบุคคลจึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องคำนึงถึงว่าการลงโทษทางอาญาแก่นิติบุคคลที่ก่อความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมนั้น เพียงพอและเหมาะสมแล้วหรือไม่ ซึ่งในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้เขียนจะทำการศึกษาถึงมาตรการลงโทษทางอาญาแก่นิติบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม

สภาพบังคับทางอาญาตามกฎหมายไทยในปัจจุบัน มี 5 สถาน ได้แก่ 1. โทษประหารชีวิต 2. โทษจำคุก 3. โทษกักขัง 4. โทษปรับ 5. โทษริบทรัพย์สิน แต่โดยสภาพเปิดช่องให้ลงโทษแก่นิติบุคคลได้เพียง 2 สถานเท่านั้น กล่าวคือ โทษปรับ และโทษริบทรัพย์สิน ซึ่งโทษทั้งสองสถานนั้นเมื่อนำไปบังคับใช้กับนิติบุคคลแล้วไม่อาจทำให้นิติบุคคลเจ็ดหลาบ หรือกลัวไม่กระทำความผิดอีก เนื่องจากนิติบุคคลมักมองว่าการดำเนินกิจการโดยคำนึงถึงเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นต้นทุนทำให้เกิดค่าใช้จ่ายจำนวนมาก จึงยอมที่จะเสียค่าปรับตามกฎหมายอาญามากกว่าปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย เพราะว่าอัตราค่าปรับตามกฎหมายอาญาของไทยไม่สูงมากนัก และเป็นอัตราเดียวที่ใช้กับบุคคลธรรมดาซึ่งนิติบุคคลแทบจะไม่ได้รับผลกระทบจากการเสียค่าปรับนั้น ดังนั้นมาตรการการลงโทษอาญาแก่นิติบุคคลของไทยในปัจจุบันจึงไม่สามารถป้องปรามการกระทำความผิดอาญาต่อสิ่งแวดล้อมได้และยังไม่อาจเข้ามาแก้ไขความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดของนิติบุคคลได้อีกด้วย

วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความประสงค์ศึกษามาตรการการลงโทษทางอาญาแก่นิติบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมโดยศึกษาเปรียบเทียบจากกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศเพื่อวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสีย ที่ใช้ลงโทษแก่นิติบุคคลและเพื่อนำมาปรับใช้กับกฎหมายไทยให้สามารถลงโทษทางอาญากับนิติบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาเน้นสภาพบังคับการลงโทษทางอาญาแก่นิติบุคคลที่มีอยู่ประเทศไทย และมาตรการลงโทษทางอาญาของต่างประเทศต่อนิติบุคคลผู้กระทำความผิดก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมตามประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม

3. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของนิติบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อศึกษาลักษณะมาตรการลงโทษทางอาญาของนิติบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม
3. เพื่อศึกษาแนวทางการลงโทษที่เหมาะสมในการลงโทษนิติบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม

4. สมมติฐานของการศึกษา

สภาพบังคับทางอาญาของนิติบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมเปิดช่องให้ลงโทษได้เพียงโทษปรับและโทษริบทรัพย์สินเท่านั้นซึ่งไม่เพียงพอที่จะยับยั้งไม่ให้นิติบุคคลกระทำความผิดอาญาต่อสิ่งแวดล้อมได้ นิติบุคคลกระทำการอันเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมซึ่งฝ่าฝืนกฎหมายและยอมที่จะรับโทษปรับหรือโทษริบทรัพย์สินมากกว่าปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนิติบุคคล หรือกลัวไม่กระทำความผิดนั้น มาตรการการลงโทษทางอาญาแก่นิติบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยจึงยังไม่เพียงพอ ไม่เหมาะสมทำให้การบังคับใช้ขาดประสิทธิภาพ

5. วิธีดำเนินการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จัดทำโดยการค้นคว้าและวิจัยทางเอกสาร(Documentary research) เช่น ตำรา บทความ งานวิจัยทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ตลอดจนหลักกฎหมาย และอนุสัญญาระหว่างประเทศ นอกจากนี้ยังได้ค้นคว้าและวิจัยความเห็นของนักนิติศาสตร์และคำพิพากษาของศาลประกอบกันเพื่อจะได้รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ให้เป็นระบบทั้งนี้เพื่อทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อสรุปและเสนอแนะต่อไป

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. เพื่อทราบสภาพปัญหาของนิติบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อทราบลักษณะรูปแบบการลงโทษทางอาญาของนิติบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม
3. เพื่อทราบแนวทางการลงโทษที่เหมาะสมในการลงโทษนิติบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม